

Przewodnik dla rodziców

TATA, KIEDY URLOP?

Wszystko, co musisz wiedzieć,
aby skorzystać ze swoich praw

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

ZACZNIJ OD PLANU

Drogi Tato,

Narodziny dziecka to moment, w którym warto znać swoje prawa i dobrze zaplanować pierwsze miesiące. Nie tylko po to, żeby dopilnować formalności. Przede wszystkim po to, żeby naprawdę być blisko - dziecka, partnerki i nowej rodzinnej rzeczywistości, która właśnie się zaczyna.

Jako Fundacja Share the Care od lat promujemy partnerski model rodziny i podział urlopu rodzicielskiego. Wierzmy, że to jeden z najważniejszych kroków do budowania równości, zrozumienia i równowagi w życiu prywatnym i zawodowym. Z korzyścią dla mam, ojców, dzieci, pracodawców i całego społeczeństwa.

Moglibyśmy przywołać dziesiątki badań, danych i eksperckich analiz. Moglibyśmy też cytować ojców, z którymi rozmawiamy w naszych projektach. I z tych wszystkich rozmów płynie jeden bardzo mocny wniosek: ojcowie, którzy korzystają z urlopów, są ich najlepszymi ambasadorami.

Bo dopiero wtedy naprawdę widać, że opieka nad dzieckiem to nie „pomaganie”, ale budowanie relacji. A relacji nie buduje się przy okazji. Do tego potrzeba czasu, obecności i codzienności.

Jak mówią sami ojcowie: rozwój dziecka to nie film, który można przewinąć. Są momenty, w których warto uczestniczyć na żywo.

Pierwsze tygodnie i miesiące życia dziecka są właśnie takim czasem. To wtedy tata uczy się nowej roli, rodzice docierają się jako zespół, a dziecko dostaje bardzo ważny komunikat: jestem ważne dla obojga rodziców.

Kilka tygodni urlopu ojcowskiego czy rodzicielskiego to nie formalność. To inwestycja w dobrostan całej rodziny. To przestrzeń na opiekę, wsparcie partnerki po porodzie, budowanie więzi z dzieckiem, ale też lepsze zrozumienie tego, czym naprawdę jest codzienne rodzicielstwo.

Im więcej ojcowie są w nim obecni od początku, tym łatwiej budować partnerstwo nie jako hasło, ale jako praktykę.

Od wejścia w życie przepisów wdrażających dyrektywę work-life balance widać, że coraz więcej ojców korzysta z urlopu rodzicielskiego. W 2025 roku zrobiło to 57 tysięcy mężczyzn, czyli 24 procent uprawnionych. Dla porównania - w 2022 roku było ich zaledwie 3,7 tysiąca.

Dane z ZUS za pierwsze półrocze 2026 roku pokazują, że ten trend nadal rośnie: od stycznia do czerwca z urlopu rodzicielskiego skorzystało już ponad 32 tysiące mężczyzn.

Jednocześnie martwi spadek wykorzystania urlopu ojcowskiego: w 2025 roku skorzystało z niego 58 procent ojców, rok wcześniej 64 procent. A przecież urlop ojcowski jest płatny w 100 procentach. To pokazuje, że problemem nie zawsze są pieniądze. Bardzo często są nim niejasności, brak wiedzy, mylenie uprawnień i przekonanie, że „to pewnie skomplikowane”.

Dlatego stworzyliśmy kalkulator urlopowy dostępny na stronie tatakiedyurlop.pl. Wystarczy wpisać datę urodzenia dziecka, aby sprawdzić, do kiedy możesz wykorzystać urlop ojcowski, a do kiedy urlop rodzicielski. Kalkulator podpowiada konkretne terminy, wyjaśnia różnice między uprawnieniami i prowadzi do aktualnych wzorów wniosków.

Chcemy uporządkować najważniejsze informacje o prawach ojców po narodzeniu dziecka. Piszemy prosto: komu przysługuje dane świadczenie, ile trwa, kiedy trzeba złożyć wniosek, jakie dokumenty przygotować i o czym pamiętać, żeby nie stracić swoich praw.

Wciąż często słyszymy w przestrzeni publicznej określenie „urlop tacierzyński”, choć w Kodeksie pracy nie ma takiego świadczenia. Najczęściej mylone są urlop ojcowski i rodzicielski - dwa odrębne uprawnienia, każde z innymi zasadami i terminami. Ten materiał pomoże Ci spokojnie przejść przez najważniejsze możliwości i decyzje.

Poznaj swoje prawa, zaplanuj je dobrze i korzystaj z nich. Dobry start w rodzicielstwo to nie luksus. To jedna z najlepszych inwestycji w rodzinę, relację i czas, którego nie da się później odzyskać.

W środku znajdziesz:

1. Urlop ojcowski
2. Urlop rodzicielski
3. Urlop macierzyński dla taty
4. Opieka nad matką dziecka po porodzie
5. Urlop okolicznościowy
6. Dwa dodatkowe dni opieki nad dzieckiem
7. Urlop wychowawczy

TATO, POMYŚL O DZIECKU

Pierwsze miesiące życia dziecka to czas, którego nie da się powtórzyć. To wtedy buduje się poczucie bezpieczeństwa, bliskość, zaufanie i pierwsze wzorce relacji. Dziecko potrzebuje mamy, ale potrzebuje też taty - nie tylko „od czasu do czasu”, nie tylko po pracy, ale naprawdę: w codzienności, w opiece, w czułości, w reagowaniu na potrzeby.

Twoja obecność od początku ma ogromne znaczenie rozwojowe. Dziecko, które buduje bezpieczną więź z obojgiem rodziców, zyskuje stabilniejszy fundament emocjonalny. Łatwiej uczy się regulować emocje, budować relacje z innymi, ufać dorosłym i czuć się ważne. Bliska relacja z tatą wspiera jego rozwój społeczny, poznawczy i emocjonalny - wpływa na poczucie własnej wartości, samodzielność, odporność psychiczną i sposób radzenia sobie ze stresem.

To nie są abstrakcyjne korzyści. To widać w codzienności. Kiedy jesteś z dzieckiem, uczysz się rozpoznawać jego sygnały: zmęczenie, głód, niepokój, potrzebę bliskości. Dziecko uczy się Ciebie - Twojego głosu, dotyku, sposobu uspokajania, rytmu dnia. Z czasem ta codzienna obecność staje się relacją, która procentuje przez kolejne lata.

Zaangażowany tata to także ważny czynnik ochronny. Dobra relacja z ojcem może wspierać zdrowie psychiczne dziecka, zmniejszać ryzyko problemów emocjonalnych i zachowań ryzykownych w przyszłości. Dzieci, które mają bliską więź z ojcem, częściej lepiej radzą sobie w relacjach, łatwiej rozwiązują konflikty i mają większe poczucie bezpieczeństwa.

Twoje zaangażowanie wpływa też na atmosferę w domu. Kiedy opieka jest dzielona, mama jest mniej przeciążona, w rodzinie jest mniej napięcia, a dziecko dorasta w spokojniejszym, bardziej przewidywalnym środowisku. A to właśnie spokój, bliskość i powtarzalność dają dziecku najlepsze warunki do rozwoju.

Urlop ojcowski czy rodzicielski pozwala też wydłużyć czas, w którym dziecko jest pod opieką najbliższych osób. Jeśli tata przejmuje opiekę po powrocie mamy do pracy, dziecko może dłużej zostać w domu z rodzicem, zamiast od razu trafiać do żłobka czy innej formy opieki. Dla małego dziecka to łagodniejsze przejście do kolejnych etapów życia.

I jest jeszcze coś bardzo ważnego: wzorce. Dziecko obserwuje, jak rodzice dzielą się opieką, odpowiedzialnością i codziennością. Widzi, że tata jest obecny, kompetentny i czuły. Widzi, że mama i tata współpracują. To doświadczenie zostaje z nim na lata i wpływa na to, jak w przyszłości będzie rozumieć rodzinę, relacje, bliskość i partnerstwo.

Kiedy korzystasz z urlopu, dajesz dziecku bardzo prosty, ale fundamentalny komunikat: jestem przy Tobie, jesteś dla mnie ważne, chcę Cię poznać od samego początku.

TATO, POMYŚL O SOBIE

Urlop ojcowski czy rodzicielski to nie tylko czas dla dziecka. To także czas dla Ciebie. Szansa, żeby wejść w ojcostwo nie z boku, nie jako „pomocnik”, ale jako samodzielny, ważny i pewny siebie rodzic.

Dziś coraz więcej mówi się o męskim dobrostanie, zdrowiu psychicznym, presji, samotności i przeciążeniu. Wielu mężczyzn przez lata słyszało, że ich rolą jest przede wszystkim utrzymanie rodziny, bycie silnym, skutecznym i niezawodnym. Taki ciężar bywa bardzo duży - szczególnie wtedy, gdy tata czuje, że wszystko musi udźwignąć sam.

Partnerski model rodziny może ten ciężar zmniejszyć. Bo jeśli oboje rodzice dzielą się opieką, codziennymi obowiązkami i odpowiedzialnością za utrzymanie rodziny, więcej przestrzeni zyskują wszyscy. Mama nie zostaje sama z domem i dzieckiem. Tata nie zostaje sam z presją finansową. Rodzina zaczyna działać bardziej jak zespół.

Urlop daje Ci czas, żeby naprawdę wejść w relację z dzieckiem. Nie tylko być obok, ale poznać jego rytm dnia, sygnały, emocje i potrzeby. Stworzyć własne rytuały. Nauczyć się reagować. Poczuć: potrafię. To doświadczenie wzmacnia pewność siebie jako ojca i daje poczucie sprawczości, którego nie da się zbudować wyłącznie wieczorami czy w weekendy.

Wielu ojców, którzy korzystają z urlopu, mówi później, że to był jeden z najważniejszych momentów w ich życiu. Bo wtedy przestali być „tym drugim rodzicem”. Stali się kimś, do kogo dziecko sięga po ukojenie, bezpieczeństwo, zabawę i bliskość. To zmienia sposób myślenia o sobie - nie tylko jako o pracowniku, partnerze czy osobie odpowiedzialnej za byt rodziny, ale jako o człowieku, który jest naprawdę potrzebny.

Ten czas rozwija też kompetencje, które zostają na długo. Codzienna opieka nad dzieckiem uczy cierpliwości, organizacji, elastyczności, komunikacji, empatii i reagowania w sytuacjach, których nie da się zaplanować. Uczy rozpoznawania emocji - własnych i cudzych. Uczy obecności. To umiejętności ważne w rodzinie, ale też bardzo potrzebne w pracy, w relacjach i w codziennym życiu.

Urlop to również szansa, żeby lepiej poznać samego siebie. Zobaczyć, co naprawdę daje Ci siłę. Zbudować relację, która nie jest kolejnym obowiązkiem, ale źródłem sensu, bliskości i równowagi.

Nie musisz wybierać między odpowiedzialnością a bliskością. W partnerskim rodzicielstwie jedno może wzmacniać drugie.

TATO, POMYŚL O SWOJEJ PARTNERCE

Narodziny dziecka zmieniają życie całej rodziny, ale to mama bardzo często bierze na siebie największy ciężar pierwszych miesięcy: opiekę, karmienie, organizację dnia, emocje, zmęczenie i odpowiedzialność, która nie kończy się wieczorem.

Twoje zaangażowanie nie jest „pomocą”. Jest wspólnym rodzicielstwem.

Kiedy korzystasz z urlopu, dajesz swojej partnerce coś bardzo ważnego: przestrzeń. Na regenerację po porodzie, powrót do pracy, odpoczynek, rozwój, kontakt z innymi ludźmi i poczucie, że nie wszystko jest wyłącznie na jej głowie. To ogromna różnica - nie tylko organizacyjna, ale też emocjonalna.

Podział urlopu rodzicielskiego pomaga też lepiej zrozumieć siebie nawzajem. Kiedy oboje rodzice doświadczają codziennej opieki nad dzieckiem, łatwiej o współpracę, mniej pretensji i więcej solidarności. Tata, który zostaje sam z dzieckiem, naprawdę uczy się tej roli. Mama może wtedy zobaczyć, że nie musi kontrolować wszystkiego, bo dziecko ma także drugiego kompetentnego opiekuna.

To ważne także dla jej powrotu do pracy. Dla wielu kobiet aktywność zawodowa to nie tylko pieniądze, ale też sprawczość, rozwój, relacje i poczucie wpływu na własne życie. Twoje zaangażowanie może pomóc jej wracać do tej części siebie bez poczucia winy i bez przekonania, że cały dom zostaje wyłącznie na jej barkach.

To buduje partnerstwo nie jako deklarację, ale jako praktykę. A dobra relacja między rodzicami to jeden z największych prezentów, jakie można dać dziecku.

Kiedy dzielicie się opieką, zyskuje mama, tata i dziecko. Partnerstwo zaczyna się wtedy, kiedy naprawdę bierzecie odpowiedzialność razem.

NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE W SKRÓCIE

Poniższa tabela pomaga szybko porównać uprawnienia. Szczegółowe wyjaśnienia znajdziesz w kolejnych częściach.

Uprawnienie	Ile trwa?	Kiedy złożyć wniosek?	Zasiłek / najważniejsza uwaga
Urlop ojcowski	14 dni; jednorazowo albo 2 x 7 dni	7 dni przed rozpoczęciem	100% podstawy wymiaru zasiłku; do 12 miesiąca życia dziecka
Urlop rodzicielski	41/43 tygodnie łącznie; każde z rodziców ma 9 tygodni tylko dla siebie	21 dni przed rozpoczęciem	Co do zasady 70%; pierwsze 9 tygodni taty zawsze 70%
Urlop macierzyński dla taty	Pozostała część po obowiązkowych 14 tygodniach mamy	Tata: 14 dni przed startem; mama: 7 dni przed powrotem	Tylko jeśli mama jest uprawniona i przekaze pozostałą część urlopu
Opieka nad matką po porodzie	Do 14 dni	Potrzebne zwolnienie lekarskie i formularz ZUS Z-15	80% podstawy wymiaru zasiłku; muszą istnieć przesłanki medyczne
Urlop okolicznościowy	2 dni	Przed rozpoczęciem urlopu	Z powodu narodzin dziecka; odrębny od urlopu ojcowskiego
Dwa dni opieki nad dzieckiem	2 dni albo 16 godzin rocznie	Wniosek o opiekę z art. 188 k.p.	Na dziecko do 14 roku życia; uprawnienie rodziców łącznie
Urlop wychowawczy	Do 36 miesięcy; jeden rodzic maksymalnie 35 miesięcy	21 dni przed rozpoczęciem	Dla osób na umowie o pracę ze stażem min. 6 miesięcy

Najprostszy plan: najpierw zapisz daty graniczne, potem sprawdź wnioski, a na końcu ustalcie z mamą dziecka, kto i kiedy korzysta z danego uprawnienia.

1. URLOP OJCOWSKI

Komu przysługuje?

Urlop przysługuje osobom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę. Uprawnienie przysługuje Ci także wtedy, gdy mama dziecka pozostaje bez pracy.

Zasiłek z tytułu urlopu ojcowskiego przysługuje również wtedy, gdy prowadzisz działalność gospodarczą lub świadczysz usługi w ramach umowy zlecenia i odprowadzasz dobrowolną składkę chorobową.

Wymiar i sposób korzystania

Urlop ojcowski trwa 14 dni niezależnie od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie. Możesz wykorzystać go jednorazowo albo podzielić na dwie części po 7 dni.

Do kiedy?

Urlop przysługuje do ukończenia przez dziecko 12 miesiąca życia.

Zasiłek

W ramach urlopu ojcowskiego zachowujesz prawo do zasiłku w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku. Nie jest to wynagrodzenie, ale zasiłek wyliczany na podobnych zasadach jak zwolnienie chorobowe.

Wniosek

Wniosek o urlop ojcowski składasz 7 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia urlopu.

Pamiętaj: z urlopu ojcowskiego nie możesz skorzystać automatycznie po narodzinach dziecka. Trzeba złożyć wniosek z 7-dniowym wyprzedzeniem. Jeśli złożysz go za późno, pracodawca może przesunąć termin rozpoczęcia urlopu.

Urlop ojcowski to dwa tygodnie liczone razem z sobotą, niedzielą i świętami. Zasiłek zostanie wypłacony za pełne 14 dni.

Dlaczego warto wykorzystać urlop ojcowski od razu po narodzinach dziecka?

Urlop ojcowski możesz wykorzystać w ciągu pierwszych 12 miesięcy życia dziecka, ale naprawdę warto zaplanować go jak najbliżej narodzin.

To szczególnie czas dla całej rodziny. Dziecko dopiero poznaje świat, mama jest w połogu i potrzebuje regeneracji, a Ty możesz od początku wejść w swoją rolę - nie jako dodatkowa para rąk, ale jako rodzic, który naprawdę jest obecny.

Te pierwsze dni i tygodnie to moment na spokojne poznawanie dziecka, uczenie się jego rytmu, reagowania na potrzeby, budowanie bliskości i wspieranie partnerki po porodzie. Twoja obecność może bardzo konkretnie odciążyć mamę: przy opiece nad dzieckiem, organizacji domu, nocnym wstawaniu, wizytach lekarskich czy zwykłej codzienności, która po porodzie przestaje być zwykłą.

Urlop ojcowski jest płatny w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku. To oznacza, że jest jednym z najprostszych i najbardziej dostępnych uprawnień dla taty. Nie warto go odkładać „na później”, bo właśnie początek jest momentem, w którym Twoja obecność ma ogromne znaczenie - dla dziecka, dla mamy i dla Ciebie.

2. URLOP RODZICIELSKI

Każde z rodziców ma swoją nietransferowalną część urlopu rodzicielskiego: 9 tygodni. Nie można jej przenieść na drugiego rodzica. Zasada jest prosta: korzystasz albo tracisz.

Komu przysługuje?

Urlop rodzicielski przysługuje obojgu rodzicom łącznie. Zarówno mama, jak i tata posiadają indywidualne prawo do urlopu rodzicielskiego. Jest ono niezależne od statusu zatrudnienia drugiego rodzica.

Oznacza to, że nawet jeśli mama dziecka nie jest zatrudniona, tata dziecka ma prawo do urlopu rodzicielskiego, jeśli jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę albo nabył prawo do zasiłku w związku z umową zleceniem lub działalnością gospodarczą przy opłacaniu dobrowolnej składki chorobowej.

Zasiłek za urlop rodzicielski

Z tytułu urlopu rodzicielskiego przysługuje zasiłek macierzyński w wysokości 70% podstawy wymiaru zasiłku.

Jeśli mama dziecka złoży w ciągu 21 dni po porodzie wniosek o uśrednienie zasiłku, będzie otrzymywać zasiłek w wysokości 81,5%. W przypadku taty zawsze w pierwszej kolejności przypisywane jest 9 tygodni nieprzenoszalnego urlopu, wypłacane w wysokości 70% podstawy wymiaru zasiłku.

Wymiar urlopu

- 41 tygodni - w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie.
- 43 tygodnie - w przypadku urodzenia dwojga i więcej dzieci przy jednym porodzie.
- 65/67 tygodni - w przypadku dzieci z zaświadczeniem „Za życiem”.

Każde z rodziców ma 9 tygodni urlopu nietransferowalnego.

Zasady korzystania

- Urlop można wykorzystać do końca roku kalendarzowego, w którym dziecko ukończy 6 rok życia.
- Można go wykorzystać jednorazowo albo w 5 częściach. Liczba wniosków mamy i taty podlega sumowaniu.
- Nie ma ograniczeń co do długości każdej z części.
- Rodzice mogą przebywać na urlopie rodzicielskim jednocześnie, ale łączny wymiar urlopu nie może przekroczyć przysługującego limitu.

Wniosek

Wniosek o urlop rodzicielski wraz z oświadczeniem w sprawie drugiego rodzica składasz 21 dni przed planowanym rozpoczęciem urlopu.

Wniosek o zasiłek w wysokości 81,5% dotyczy wyłącznie wysokości zasiłku. Nie oznacza, że trzeba od razu deklarować termin wykorzystania urlopu rodzicielskiego.

JAK NAJLEPIEJ WYKORZYSTAĆ 9 TYGODNI URLOPU DLA TATY?

Każdy tata ma 9 tygodni urlopu rodzicielskiego tylko dla siebie. Tego czasu nie można przekazać mamie. Jeśli go nie wykorzystasz - przepada.

Choć na pierwszy rzut oka może się wydawać, że najlepiej być na urlopie razem z mamą, warto rozważyć inny scenariusz: wykorzystanie urlopu rodzicielskiego po tym, jak mama zakończy swoją część urlopu i wróci do pracy.

Dlaczego? Bo wtedy naprawdę przejmujesz codzienną opiekę nad dzieckiem. Masz swój czas, swoje rytuały, swoje decyzje i swoją relację. Uczysz się dziecka w praktyce: kiedy jest zmęczone, co je uspokaja, jak reaguje na zmianę dnia, czego potrzebuje, jak zasypia, jak komunikuje emocje. To doświadczenie daje pewność, której nie da się zdobyć, będąc tylko obok.

Kiedy rodzice są na urlopie jednocześnie, łatwo - zupełnie naturalnie - wejść w utrwalony podział ról. Mama, która przez pierwsze miesiące była z dzieckiem najwięcej, często szybciej rozpoznaje jego potrzeby i ma swoje sposoby działania. Tata może wtedy nieświadomie pozostać w roli osoby wspierającej. Bardzo zaangażowanej, ale jednak pomocniczej.

Urlop wykorzystany po mamie zmienia tę dynamikę. Daje tacie własną przestrzeń do zdobycia doświadczenia, a mamie realne poczucie, że dziecko jest pod opieką drugiego kompetentnego rodzica. To wzmacnia partnerstwo na dłużej - także po zakończeniu urlopu.

Dla dziecka to również ogromna korzyść. Może dłużej zostać pod opieką rodzica, zamiast od razu trafiać do żłobka, niani czy innej formy opieki. Buduje też silną, codzienną więź z tatą, która zostaje na kolejne lata.

Dlatego 9 tygodni urlopu rodzicielskiego taty warto potraktować nie jako dodatek do urlopu mamy, ale jako osobny, bardzo ważny etap rodzinnego planu. To Twój czas z dzieckiem. I naprawdę warto go wykorzystać.

3. URLOP MACIERZYŃSKI DLA TATY

Komu przysługuje?

Urlop macierzyński co do zasady jest uprawnieniem matki dziecka. Mama może jednak zdecydować się przekazać część tego urlopu tacie.

Urlop rozpoczyna się w dniu narodzin dziecka. Urlop macierzyński mamy ma obowiązkowy charakter - mama nie może się go zrzec ani odstąpić go od razu innej osobie.

Kiedy tata może przejąć urlop?

Mama ma obowiązek wykorzystać 14 tygodni urlopu macierzyńskiego. Po tym czasie może z niego zrezygnować, pod warunkiem przekazania pozostałej części tacie. Tata musi wykorzystać urlop bezpośrednio po mamie.

Zasiłek

Za urlop macierzyński przysługuje 100% podstawy wymiaru zasiłku. Jeśli mama dziecka w ciągu 21 dni od porodu złoży wniosek o uśrednienie zasiłku, zasiłek wyniesie 81,5%.

Co musi zrobić tata?

- Złożyć wniosek o udzielenie ojcu pozostałej części urlopu macierzyńskiego.
- Dołączyć skrócony akt urodzenia dziecka.
- Dołączyć oświadczenie pracownicy-matki o zamiarze rezygnacji z urlopu macierzyńskiego.

Termin: 14 dni przed planowanym rozpoczęciem urlopu.

Wymiar urlopu macierzyńskiego

- 20 tygodni - jedno dziecko przy jednym porodzie.
- 31 tygodni - dwoje dzieci.
- 33 tygodnie - troje dzieci.
- 35 tygodni - czworo dzieci.
- 37 tygodni - pięcioro i więcej dzieci.

Pierwsze 14 tygodni jest obowiązkowe dla matki dziecka.

Przejęcie urlopu przez tatę - zasady

- Urlop macierzyński może zostać przerwany po upływie 14 tygodni.
- Przerwanie urlopu jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy tata przejmie pozostałą część urlopu bezpośrednio po mamie.
- W tym czasie rodzice nie mogą przebywać na urlopie macierzyńskim jednocześnie.
- W trakcie urlopu macierzyńskiego tata nie może wykonywać pracy zarobkowej.

Co musi zrobić mama?

- Złożyć wniosek o rezygnację z części urlopu macierzyńskiego.
- Dołączyć kopię wniosku ojca dziecka o udzielenie pozostałej części urlopu macierzyńskiego albo kopię oświadczenia ojca dziecka o zaprzestaniu działalności zarobkowej.

Termin: 7 dni przed planowanym powrotem do pracy.

Pamiętaj: tata ma prawo do urlopu macierzyńskiego tylko wtedy, gdy mama jest uprawniona do tego urlopu i zdecyduje się po 14 tygodniach przekazać jego pozostałą część.

4. OPIEKA NAD MATKĄ DZIECKA PO PORODZIE

Po porodzie tata może otrzymać zwolnienie lekarskie z tytułu opieki nad członkiem rodziny, czyli nad mamą dziecka. Dotyczy to zarówno porodu siłami natury, jak i cesarskiego cięcia, jeśli istnieją uzasadnione przesłanki medyczne, że mama będzie wymagała opieki i pomocy.

Komu przysługuje?

Zasiłek przysługuje na żonę, ale również na drugiego rodzica dziecka. Możesz więc skorzystać z tego uprawnienia niezależnie od tego, czy pozostajesz z mamą dziecka w związku małżeńskim.

Aby skorzystać z zasiłku, musisz mieć umowę o pracę, umowę zlecenie albo działalność gospodarczą z opłaconą składką chorobową.

Wymiar opieki

Zwolnienie możesz otrzymać na 14 dni. W formularzu ZUS Z-15 określasz dni, w których faktycznie sprawowałeś opiekę. Zasiłek opiekuńczy powinien być rozplanowany na dni robocze, czyli dni, w których świadczylibyś pracę.

Kto może wystawić zwolnienie?

Zwolnienie możesz uzyskać od lekarza podczas wypisu ze szpitala, ale szpital nie ma obowiązku wystawienia takiego zaświadczenia. W przypadku odmowy można udać się do lekarza ginekologa prowadzącego ciążę albo lekarza rodzinnego.

Musi jednak istnieć przesłanka, że mama po porodzie wymaga pomocy lub opieki.

Zasiłek i dokumenty

Za okres opieki przysługuje zasiłek w wysokości 80% podstawy wymiaru zasiłku.

Do zwolnienia od lekarza należy dołączyć wniosek o zasiłek opiekuńczy - formularz ZUS Z-15.

To nie jest „urlop po porodzie” z automatu. Potrzebne są przesłanki medyczne i dokumenty: zwolnienie lekarskie oraz formularz ZUS Z-15.

5. URLOP OKOLICZNOŚCIOWY

Z tytułu narodzin dziecka masz prawo do 2 dni urlopu okolicznościowego.

Jak skorzystać?

Aby wykorzystać to uprawnienie, złóż wniosek do pracodawcy.

Przepisy nie określają terminu na jego złożenie. Przyjmuje się więc, że wniosek powinien zostać skutecznie doręczony przed rozpoczęciem urlopu - czyli najpóźniej dzień wcześniej.

O czym pamiętać?

Urlop okolicznościowy jest oddzielnym uprawnieniem od urlopu ojcowskiego i rodzicielskiego. Możesz go wykorzystać w związku z narodzinami dziecka, a urlop ojcowski zaplanować osobno.

6. DWA DODATKOWE DNI OPIEKI NAD DZIECKIEM

Kodeks pracy przyznaje dwa dodatkowe dni albo 16 godzin wolnego na dziecko do ukończenia przez nie 14 roku życia. Uprawnienie przysługuje niezależnie od liczby dzieci.

Jak można skorzystać?

Co do zasady uprawnienie przysługuje obojgu rodzicom. Może je zadeklarować jeden z rodziców albo możecie podzielić się tym uprawnieniem, na przykład po 1 dniu.

O tym, czy korzystasz z opieki w formie dni czy godzin, decydujesz w pierwszym wniosku w roku kalendarzowym.

Przykład

Jeśli w pierwszym wniosku wybierzesz 1 dzień opieki, pozostanie Ci 1 dzień. Jeśli wybierzesz 2 godziny, do wykorzystania zostanie jeszcze 14 godzin.

Wniosek

Składasz wniosek o opiekę nad dzieckiem z art. 188 k.p.

W okresie, w którym mama przebywa na urlopie macierzyńskim, najkorzystniej, aby to tata wybrał przysługujące dwa dni opieki.

7. URLOP WYCHOWAWCZY

Komu przysługuje?

Urlop wychowawczy przysługuje osobom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę, które posiadają minimum 6 miesięcy stażu pracy. Do tego okresu wliczają się również poprzednie okresy zatrudnienia.

Z uprawnienia mogą korzystać oboje rodzice do końca roku kalendarzowego, w którym dziecko ukończy 6 rok życia.

Wymiar

Wymiar urlopu wynosi 36 miesięcy. Jeden rodzic nie może wykorzystać więcej niż 35 miesięcy.

Podział urlopu

Urlop może być podzielony na 5 części. Prawo nie narzuca, jakie okresy powinny stanowić poszczególne części.

Wniosek

Aby skorzystać z urlopu, złoż wniosek o urlop wychowawczy wraz z oświadczeniem drugiego rodzica. Termin: 21 dni przed rozpoczęciem urlopu.

Urlop wychowawczy warto planować z wyprzedzeniem - to najdłuższe z uprawnień, ale wymaga stażu pracy, wniosku i ustalenia, jak rodzice dzielą się opieką.

NAJCZĘSTSZE BŁĘDY

I NIEPOROZUMIENIA

Błąd 1: „Wezmę urlop tacierzyński”.

Jak jest: w Kodeksie pracy nie ma „urlopu tacierzyńskiego”. To potoczne określenie, które często miesza różne uprawnienia przysługujące ojcom. Tata może skorzystać m.in. z urlopu ojcowskiego i urlopu rodzicielskiego. Każde z tych uprawnień ma inne zasady, terminy i formalności.

Błąd 2: „Urlop ojcowski to 10 dni roboczych”.

Jak jest: urlop ojcowski trwa 14 dni kalendarzowych. To oznacza, że liczą się także soboty, niedziele i święta.

Błąd 3: „Mama nie pracuje, więc tata nie ma rodzicielskiego”.

Jak jest: tata ma indywidualne prawo do urlopu rodzicielskiego. To prawo jest niezależne od statusu zatrudnienia mamy dziecka.

Błąd 4: „9 tygodni taty można oddać mamie”.

Jak jest: 9 tygodni urlopu rodzicielskiego to część nietransferowalna. Nie można jej przekazać drugiemu rodzicowi. Jeśli tata jej nie wykorzysta, ten czas przepada.

Błąd 5: „Najlepiej być razem z mamą na rodzicielskim”.

Jak jest: wspólny urlop może wydawać się najłatwiejszym rozwiązaniem, ale razem nie zawsze znaczy lepiej. Jeśli chcecie zmaksymalizować korzyści dla wszystkich, często najlepiej działa model dobrej sztafety: najpierw mama, potem tata. Dziecko dłużej zostaje pod opieką rodzica, mama spokojniej wraca do pracy, a tata zyskuje własną przestrzeń do budowania kompetencji, rytmu dnia i relacji z dzieckiem. Kiedy rodzice są na urlopie jednocześnie, łatwo naturalnie utrwalić wcześniejszy podział ról: mama szybciej rozpoznaje potrzeby dziecka i ma swoje sposoby działania, a tata pozostaje w roli osoby wspierającej. Urlop po mamie daje tacie realny poligon doświadczeń - własne decyzje, własne sposoby, własną pewność. To wzmacnia partnerstwo na dłużej.

Najprostszy sposób, żeby uniknąć błędów: zapisz daty graniczne, złóż wnioski z wyprzedzeniem i ustal z mamą dziecka, które uprawnienie wykorzystuje każde z Was.

NA KONIEC: ZAPLANUJ SWÓJ CZAS Z DZIECKIEM

Prawo daje tacie realne narzędzia do bycia obecnym od pierwszych dni życia dziecka. Najważniejsze jest, żeby nie zostawić decyzji na ostatnią chwilę.

Porozmawiajcie wcześniej o tym, jak chcecie podzielić urlopy, kiedy mama planuje wrócić do pracy i kiedy tata może przejąć samodzielną opiekę. To jedna z tych decyzji, które porządkują życie całej rodziny - organizacyjnie, finansowo i emocjonalnie.

Czasu z dzieckiem nie da się odrobić później. Jeśli masz prawo do urlopu - zaplanuj go i wykorzystaj dobrze.

**FUNDACJA —
SHARE THE CARE**

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

E-book przygotowany przez Fundację Share the Care w ramach projektu „Debata o roli partnerstwa w rodzinie w tworzeniu społeczeństwa równych szans”, finansowanego ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.